

LEGEMISJON PÅ MADAGASKAR 1862—1917

av

KARI LAVIK MASON

Dr. Andrew Davidson kom til Antananarivo, Madagaskars hovedstad, den 30. august 1862. Han var sendt ut av en skotsk legemisjon for å arbeide sammen med London Missionary Society (L. M. S.). Allerede dagen etter sin ankomst begynte dr. Davidson å ta imot pasienter, og i 1864 fikk han leid land (ingen utlendinger kunne kjøpe land på Madagaskar under det gassiske styre), i den sydlige del av det nåværende store torv, Analakely, for å bygge hospital. Førsteministeren, Rainilaiarivony, la grunnstenen og allerede i 1865 var bygningen ferdig til å bli tatt i bruk. Hospitalet hadde 50 senger, operasjonssal og god plass for en poliklinikk. Det kostet £ 6 000, en stor sum penger den gang. En del av pengene kom fra den skotske legemisjon, en del fra de engelske misjoner og en del fra dr. Davidsons private venner.

I 1867 åpnet dr. Davidson en medisinsk skole, og i 1869 bad han dr. Borchgrevink om å ta del i undervisningen. De to leger arbeidet godt sammen inntil dr. Davidson reiste hjem på ferie i slutten av 1870. En skole for jordmødre ble også åpnet i 1868, ledet av en dyktig skotsk jordmor og sykepleierske, Mrs. Hoggs.

Dr. Davidsons arbeide ble i hans ferie overtatt av dr. Mackie, som allerede hadde vært hans assistent en kort tid. Dr. Borchgrevink forstod snart at dr. Mackie ikke ønsket samarbeide, så han trakk seg tilbake, men flere av elevene fulgte ham, og han fortsatte å undervise dem.

Etter dr. Davidsons tilbakekomst i 1873 viste det seg snart at de to leger ikke kunne arbeide sammen, så dr. Mackie bestemte seg til å reise hjem; men han kom ikke lenger enn til Tamatave før han ble kalt tilbake av dronningen for å bli lege ved hoffet og ved en poliklinikk dronningen hadde åpnet.

Årsaken til dette var at Rainilaiarivony og dr. Davidson var blitt uvenner, som allerede nevnt i artikkelen om Ranavalona II (se NOTM 1955 s. 215 f.). Mange historier om grunnen til dette var i omløp, det er umulig nå å finne ut hva som var sant og hva som var oppspinn. Det som virkelig lå til grunn, var vel at dr. Davidson reagerte sterkt mot de sosiale urettferdigheter et absolutt og korrump enevelde skaper i et folk, hvor uvitenhet og frykt hersker. Rainilaiarivony og hans venner gjorde livet så vanskelig for dr. Davidson at han måtte forlate Madagaskar i 1877. Han hadde skrevet flere lærebøker på gassisk. De ble en god hjelp for dem som fulgte etter. Senere ble dr. Davidson professor i tropesykdommer ved universitetet i Edinburgh.

Fra 1877 til 1880 var det ingen britisk lege knyttet til hospitalet. Men i mai 1880 kom dr. Fox til landet og begynte arbeidet på hospitalet. Han tilhørte Friends' Foreign Mission Association (F. F. M. A.) som alle de senere britiske leger. Da dr. Borchgrevink kom tilbake fra ferie i Europa i 1885, foreslo han for de britiske misjoner at den medisinske undervisning burde komme inn i fastere former. Alle var enige i dette, og «Missionary Medical Academy» ble åpnet. Både de norske og de britiske leger underviste. Den første eksamen ble holdt allerede i 1886, da de 8 elever som allerede i mange år hadde forberedt seg, fikk sine diplomer. Det må ha vært uteksaminert flere kull, for elevtiden var satt til fem år. De 60 à 70 elever som studerte ved «Missionary Medical Academy» da de franske overtok det i 1896, fikk alle sine diplomer senere fra den medisinske skole opprettet av det franske styre.

Det viste seg snart at hospitalet på Analakely ble for litet, så de britiske misjoner bestemte seg til å bygge et nytt hospital på en tomt ca. 3 km. nord-øst for hovedstaden. Dette ble ferdig i 1891 og innviet av dronning Ranavalona III. Hospitalet på Analakely ble brukt som poliklinikk. Der ble også åpnet poliklinikker flere steder rundt byen.

N. M. S. hadde sitt hospital høyt oppe i byen på Andohalo. Dette ble omgjort til trykkeri i 1903 da dr. Thesen flyttet til Antsirabe. De norske leger knyttet til dette arbeid var dr.

Borchgrevink, dr. Guldberg og dr. Thesen, og de britiske leger var — foruten dr. Davidson — dr. Fox, dr. Allen, dr. Fenn, dr. Moss og dr. Wilson. General Gallieni eksproprierte det britiske nye hospital allerede i 1896, det var et hårdt slag for «Medical Mission». Denne fortsatte likevel å arbeide. Det ble bygget et lite hospital i Tananarive, hvor dr. Moss fortsatte inntil «Medical Mission» ble oppløst i 1917. Dr. Moss kom til Madagaskar allerede i 1889. Etter at «Medical Mission» ble oppløst, fortsatte han som privat lege inntil 1920 da han ble lege ved et hospital L. M. S. fikk autorisert i Imerimandrose i den nord-østlige del av Madagaskar. Her døde han av pest i 1924.

LITTERATUR

- L. Dahle*: Madagaskar og dets beboere I—II (Kristiania 1876—77).
Chr. Borchgrevink: Erindringer fra de første Femti-Aar af Det Norske Missionsselskabs Arbeide paa Madagascar (Stavanger 1917),
Referater fra Medical Mission og Friends' Foreign Mission Association.